

IZ KRITIKE
DALLA CRITICA
DE LA CRÍTICA

Prelomljena slika zbiljskog natkriljuje sam predmet, prelazi u njegovo zračenje, biva fenomenom što se odvaja od svega plošnoga, od prozaičnosti racionalnoga. / Krajolik ovog pjesništva samo je prividno svijet svakodnevnih predmeta, svijet mehaničke i gravitacione kvantitativnosti. U gustom zemljovidu ove zbirke [Aeroliti] kao da sve teži da uspostavi *homonimiju* u nečem univerzalnijem i višem. Čini se da enterijer ne bi ni postojao da mi u njemu nismo to unutarnje imaginativno oko, prozor u čiji se fokus okupljaju slike da bi u njemu nastavljale živjeti u jednoj drukčijoj zbilji i drukčijoj svjetlosti.

Gojko Sušac, »O književnosti«, »Radio Zagreb I«, 7/2/1983.

Naime, ovo pjesništvo skicira »gradacije« poezija-književnost-kultura u spojene posude iz kojih se sadržaj jednog prelijeva u izražaj drugog, ili sve u sve, poput ekstatičke slike svijeta, fotografirane na mjestima na kojima detalji bacaju najsjajnije i najironičnije svjetlo...

Neda Miranda Blažević, »Republika«, br. 5/1983.

Hoće li time »generacijska rang-lista« biti prodrmana, pitanje je na koje će odgovoriti historija. Meni se čini da bi u kritičkom poslu prevrednovanja te pjesničke generacije Machiedo prošao mnogo bolje od nekih istaknutih pripadnika svog naraštaja, ali to bi mu po zasluzi i pripalo.

Hamdija DEMIROVIĆ, »Oslobodenje« (Sarajevo), 18/10/1983.

Evo nas pred jednim kartezijancem koji biva svjestan vrijednosti onog i z m e d u, onog čega razum ne može biti jedinom mjerom.

Slobodan BLAGOJEVIĆ, »Život« (Sarajevo), br. 9–10/1985.

Zbirka *Aeroliti* Mladena Machieda realizacija je nekoliko modernih pjesničkih normi, primjerice: reizma, konstruktivizma, konkretizma. Ne pripadajući dokraja nijednoj od njih, *Aeroliti* su sretno susretiše sastavnih mogućnosti što ih nude naznačene norme. / Machiedo se služi izrazito promišljenim inovacijama u oblikovanju teksta: raster jezičnih elemenata umjesto sintakse; poredak riječi prema simultanosti percepcije, ne prema postojećim vremenskim i prostornim relacijama...

Ante STAMAĆ, »Mosorska vila« (Omiš),
1/2/1991.

Machiedova poezija bilježi jamačno samu oštricu njegove eruditske i intelektualne otvorenosti a tehnika montaže kojom se pretežno služi, omogućuje mu da svoje »putosvitnice« – asocijacija nije slučajna jer Machiedo svoje pjesme često zahvaljuje stjecaju putovanja – montira nervom visprena motritelja književnosti i zbilje. (...) Te prednosti montaže, koja u hrvatskom pjesništvu nije imala mnogo sljedbenika, omogućile su Machiedu da napiše knjigu velike intelektualne živosti gdje poezija nije uvijek istaknuta kao obvezatni cilj pisanja, pa je njezino pojavljivanje utolikо izražajnije...

Zvonimir MRKONJIĆ, ovitak u *Na strani dima*, 1994; potom u *Kritička točka*, 2011.

Machiedo na neki način verificira lojalnost [s]tečevinama modernizma i gotovo štafetno nastavlja ondje gdje su oni stali, dok

s druge strane upravo eksplikacijom geste odanosti čini pravi korak dalje – u smjeru postmodernističke, intelektualne ili citatne aleksandrijske polifonije.

Tonko MAROEVIC, »Slobodna Dalmacija«,
16/4/1994.

Taj zanimljiv odnos između energije i ironije, namjere i slučaja čini mi se najvažnijim kapitalom ove knjige za govor suvremenog hrvatskog pjesništva.

Hrvoje PEJAKOVIĆ, o *Na strani dima*, »Večernji list«, 13/1/1995.

Machiedo nema ni preteče ni uzora u hrvatskim poetskim tekstovima. On je naprsto pjesnik koji ogoljuje iskaz do potpune nagosti.

Vladimir PAVIĆ, »Večernji list«, 24/9/1995.

(...) po nečemu se Machiedovo stvaralaštvo može usporediti s pojavom koja obilježuje svjetsku književnost postmodernizma: mislimo na naoko proturječni, ali umjetnički plodni spoj posla sveučilišnog profesora i pisca, za kakav ne manjka primjera, od Lodgea i Eca do Brodskog.

Morana ČALE (M. K.), »Vjesnik«, 6/2/1996;
potom na poleđini *Diptiba*, 1998.

Machiedo je pisac koji se u znanosti izražava jasnim tezama i konceptima, nerijetko ih podcrtavajući jezično inovativnom duhovitošću. Priklon poetskom izrazu samo je nadovezivanje na humanističko nasljeđe, bez obzira što ovdje nije riječ o uobičajenom sonetu ili heksametru. Već je u *Aerolitima* bilo razvidno kako Machieu nije bliska nikakva redundantna opisnost i sen-

timentalna tautologičnost, štoviše privlači ga ekonomija izraza, gdjekad sažeta do aforistične zgusnutosti, s mnogim eruditskim asocijacijama samo za upućene.

Zvonimir MRKONJIĆ, »Novi list«, 16/7/1998;
potom u *Prijevoji pjesništva* (I), 2006.

Machiedo naime poštuje redukciju hermetičara, ali voli stihove ustrojiti sintagmatskim raspršivanjem (...). / I za drugu zbirku pjesama, *Na strani dima* (...), autor nudi uvid u genezu, od naslova, koji je intertekstualan, do poetičkih obrisa, za koje bi se moglo reći da su intertekstualni »putopisi«.

Cvjetko MILANJA, *Hrvatsko pjesništvo od 1950. do 2000.* (II), 2003.

Iako nije bio generacijski »obilježen«, najbliži je izvorno razlogaškoj poetici »moderniziranoj« praksama koje idu sve do konkretničkih oblika građenja pjesme, s neprestanim dijalogom koji stvara svojevrsnu kulturološku napetost i u dekonstruiranoj matrici jezika.

Branko Bošnjak, *Hrvatsko pjesništvo / Pjesnici 20. st., II*, 2010.

Nikad bolje knjiga je erudita koji za hrvatsku književnost neuobičajeno čitljivo i jezgrovito, te istodobno i ozbiljno i duhovito progovara o ključnim hrvatskim tezama, bilo da se radi o onom što nam je za leđima, poput lošije prošlosti (ako »nikad bolje« protumačimo tako da nam je danas bolje nego ikad prije), ili o onome što nam je pred nosom, poput neprestano izmičuće bolje budućnosti (ako »nikad bolje« čitamo kao pesimističnu konotaciju).

Nino RASPUDIĆ, »Obzor«, uz »Večernji list«,
31/12/2010.

Ta je knjiga protiv šablonu i svenazočne rutine. / (...) možda će ova, u svakom slučaju osebujna knjiga, *Nikad bolje*, postati neke vrste *laički brevijar*, jer je pametna, duhovita i, zašto ne, poučna!

Ljerka CAR MATUTINović, »Vijenac«,
24/3/2011.

U opuštenosti zrelih godina (nesmanjenim naponom izraza) Mladen Machiedo ispisuje svojevrstan lirski dnevnik [*Dvostruka milost*], odnosno bolje dnevnik asocijacije i došljekih, medaljona i profila. Žanrovski teži pjesmi u prozi, ali često iz rakursa crtice, putopisa, listića, epizode, anegdote. Nije slučajno upravo on sačinio »*Quadrifolium*« od disparatnih tekstova Leonarda da Vincijsa, poentirajući ili akcentuirajući karakter začudnosti.

Tonko MAROEVić, »Slobodna Dalmacija«,
9/4/2015.

U poemu *El emigrante de la lengua* Machiedo potkraj knjige zapravo daje unutarnji autoportret svoje jezične, kulturne, poetičke i kronotopske mnoštvenosti. U tome tekstu što je na početku tematizira, i iz svoje zemlje. Kako izričito kaže, emigrira u »bijele papire«, te se zapućuje u romanistička prostranstva koja su, koliko često provjerljiva mjesta, koliko i svijet književne, upravo *papirnate fikcije*. Baš su u toj poemi znatnije zastupljeni hispanistički, preciznije, španjolski motivi pa ona s hispanističkim ne korespondira samo španjolskim jezikom na kojem je napisana, već i svojom motivsko-tematskom razinom.

Davor ŠALAT, »Vijenac«, 19/2/2015; potom u
Skeniranje vjetra, 2016.

U tom stanju krajnje nesigurnosti, u kojoj čovjek ne raspolaže niti konačnim saznanjima niti pouzdanim vjerskim istinama, pjesnik Machiedo nam poput Jaspersa svojim duboko smisle-

nim meditativnim ulomcima i razmišljanjima nastoji pomoći u stjecanju novih uvida u vlastitu i tuđu egzistenciju bez ikakvih iluzija. / (...) Po vjeri i ljubavi oslobođeni smo besmislene patnje i besmislene smrti. Machiedova svakodnevna intimna zamjećivanja opominju da nismo oslobođeni svih patnji i bolesti, ali ih ipak možemo doživjeti kao otkupiteljsku zbilju i dati im takav oblik.

Dubravka DUBRAVEC LABAŠ i Danijel LABAŠ,
predgovor za *Tanku crtu*, 2015.

[O *Tankoj crtici*] Tako raspolovljen između ovostranog i onostranog, tužen i oplemenjen, [M.] ispisuje dnevnik života, poeziju trajanja i filozofiju smrti. (...) knjiga *Bez nadovezuje se na Tanku crtici* (...). (...) nije oblikovana kao dnevnik, nego kao »rasut« mozaik pjesama, proznih, eseističkih odlomaka; ona je tugaljiva i lepršava, i melankolična i razigrana. (...) Obje knjige stoga valja čitati kao poeziju života – unatoč njegovoј egzistencijalističkoј težini, on je prepun iskri znamenitih živih i mrtvih i rasute nevidljive dobrote.

Lada ŽIGO, »Kolo«, br. 4/2015.

(...) ti dnevnički zapisi mjestimice nalikuju pjesničkim prozama, svojevrsnu ljubavnom kanconijeru u prozi. / Događaji ispri-povijedani u knjizi *Tanka crta* bolno su intimni, ali i zastrašujuće prepoznatljivi svakomu tko se u životu susreo s bolesti i gubitkom. / Ta je knjiga svojevrstan katekizam koji uči čovjeka kako prihvati ono što ne razumije, kako ne klonuti onda kad se svaki ljudski napor čini uzaludnim i kako biti ustrajan u vjeri kada Bog uzima čovjeku ono najdragocjenije.

Nikolina MESIĆ, »Prilika«, 11/11/2015.

Karakteristika je autorova izraza verbalna konciznost, čišćenje rečenice od svega suvišnog, a rezultat su brižno formulirane misli, izrečene cizeliranim rečenicama koje se lako pamte (...). Za Machiedov stil karakteristično je izražavanje u obliku paradoksa. (...) U fragmentu kao obliku bez oblika želi se sačuvati trenutak spoznaje koja se upravo rađa, proplamsaj intuicije. Zato u analizi Machiedove knjige [*Zapisi iskosa*] ne treba ići od sentencije do sentencije nego se treba zadržati upravo na tematskim nukleusima i na mreži odnosa koju misaoni subjekt uspostavlja prema zbilji i drugome, ali i prema samom sebi, svojim nedoumica- ma, sumnjama i slabostima. Ova neobična knjiga, kompendij životnog iskustva i intelektualne znatiželje, obogaćuje čovjeka i znatan je dobitak za hrvatsku književnost.

Krešimir NEMEC, »Vijenac«, 4/4/2016.

La tentazione può essere di situare la poesia di Machiedo sul piano dell'angoscia metafisica. Siamo su una spiaggia ed il mare è lì, davanti a noi, liscio come olio. Segni esteriori non si danno, ma improvviso un brivido ci percorre, il preavvertimento della tempesta che va covando...

Franco VERDI, »Il Cristallo« (Bolzano), n. 3/1974

Una poesia colta (nel senso migliore del termine), spiccata- mente riflessiva, ricca di ammicchi e rimandi (soltanto alcuni, indispensabili a un primo grado di lettura, sono esplicitati da qualche nota), abbondante di sollecitazioni all'intelligenza e alla sensibilità del lettore. / Una poesia lontana da ogni abbandono o evasione, ma stimolo e pungolo costante per il coinvolgimento di chi l'affronta.

Sergio TURCONI, »La Battana«, n. 67/1983; ristampato quale prefazione agli *Aeroliti italiani*

In *Aeroliti* ritrovo il senso dell'avventura delle invenzioni di ritmi e parole che è soltanto tua, con risultati splendidi...

Giorgio BÁRBERI SQUAROTTI, lettera all'autore
del 9/1/1990

Prima di tutto ho ricevuto i tuoi *Aeroliti* che ho letto e di cui ho apprezzato la rigorosa espressività verbale, ma anche critica, che ti fa invadere lontano da ogni com[m]unicabilità troppo corriva (...).

Marco FORTI, lettera all'autore del 18/9/1990

Infatti, a differenza di certi autori che si servono sporadicamente di una seconda lingua (o direttamente o ri-creando il testo originario o semplicemente traducendolo), Machiedo è bilingue a tutti gli effetti, anche sul piano quantitativo della sua produzione. (...) si tratti del modo di accostare i particolari o di comporre e ricomporre il quadro d'assieme, oppure di combinare elementi fisici e metafisici, il risultato è di una grande nitidezza, di varietà, talvolta di un fiabesco fresco e vivace (...).

Giovanni RAMELLA BAGNERI, su *Aeroliti*,
1992, posposto in *Senza risposta*

Prima di tutto non vorrei che il tuo volumetto restasse »senza risposta« da parte mia. L'ho letto con partecipazione e interesse, colpito dalla sua asciuttezza morale più che dal suo metaforismo, dalla sua ironia tagliente che penetra fino in fondo (e anticipa, se si guarda alle date di composizione) le contraddizioni reali e ideali in cui si trova coinvolta la letteratura del tuo paese che testimonia con coraggio il dramma non risolto che giornalmente vivete.

Marco FORTI, lettera all'autore del 13/9/1995

O i *Trentatré capoversi sull'ironia*, che conducono al cuore della tua lirica, del modo di essere poeta, cioè di riflettere sulla realtà e di proporre un tuo modo di vederla, di concepirla, in termini di una singolare, pregnante modernità. Da uomo del nostro tempo, insomma, che ne vive le angoscie ma sa anche disacerbarle – per quanto è possibile – nel suo gioco ironico in una forma di *sapienza amara* ed esperta del male più che del bene del mondo. Del mondo di oggi e, forse, di sempre. Perciò la tua lirica, oltre che una voce poetica, è una testimonianza esistenziale. E chi riesce a coglierla, ad afferrarla, se ne sente interiormente arricchito. Che non è poco. Anzi, è quanto di più si può chiedere ai poeti. Dei quali pochissimi sanno appagare una tale richiesta. Ma tu sei uno dei pochi.

Bruno MAIER, dall'ampia lettera all'autore su
Senza risposta, del 18/1/1996

Un plurisenso soggettivo, etnico, storico, territoriale, culturale, plurilingue d'eccezionale estrazione, a prima vista: titoli bilingui, poesie originatesi in croato e *varianti* (d'autore, come precisi) in italiano; le esperienze zagabresi, e dalmate, pisane, veneziane, triestine, e le parallele ricerche critico poetiche (...).

Gio FERRI, prefazione in forma di lettera
all'autore, in *Poesie*, 2002

Con Ferri [prefazione a *Poesie*] riusciamo ad apprezzare e a stimare ancor più la testualità di Machiedo. Piacciono dell'autore la profonda conoscenza formale, il prezioso gesto stilistico, lo scavo del pensiero, l'eleganza dell'idea e quella recondita emozione che dà vita allo spazio letterario.

Alberto CAPPI, »La voce di Mantova«,
11/7/2002

Ho letto e riletto con grande piacere il tuo libro [Poesie] quest'estate. Come probabilmente già immaginavi, conoscendo-mi, l'insieme che mi è più piaciuto è quello tratto da *Il partito preso del fumo* (e non lo dico in quanto fumatore variamente pentito...). Lì trovo proprio il tipo di poesia che mi piace, con intenzionali e ben calcolati slittamenti prosastici, con il gusto e la sapienza (tutta sua) dell'ironia colta, con le allusioni buttate lì con grande finezza e molta *nonchalance*.

Piero CUDINI, l'ultima lettera all'autore del
28/8/2002 (lo scrivente sarebbe scomparso
circa due mesi dopo)

Ricevo *Sintesi* (ed è un volumetto elegantissimo) e subito la leggo: alterni versi, raccontini, moralità, memorie, sentenze con grande saggezza e serena ironia, che sono preziose per me, per la mia età, per le mie passioni ancora e quale ira e dolore di fronte all'orrore costante della storia e la banalità sempre più fragile e stolta della cronaca.

Giorgio BÁRBERI SQUAROTTI, lettera all'autore
del 30/11/2010

[Su *Sintesi*] Molte cose assai coinvolgenti scrivi in poesia e in prosa. La mia impressione generale è quella di una complessa e combattuta vitalità interiore (legata anche a tante vicende tue e del tuo paese), tuttavia espressa con parata, sapiente eleganza.

Gio FERRI, lettera all'autore del 13/12/2010

(...) mi è giunto *Sintesi*. L'ho letto con estrema e via via più coinvolta curiosità. Mi sembra che questa combinazione di saggezza – anche aforistica – e di vis provocatoria tu l'abbia intrecciata felicemente – ma non come »opera ultima« bensì, nell'asciuttezza

delle tue pagine, come punto d'avvio – te l'auguro – in una dimensione gremita d'incognite, come capita ai giovani...

Silvio RAMAT, lettera all'autore del 20/12/2010

* * *

(...) sus versos son frescos y, más que eso, son verdaderos destellos de luz que irradian una energía y una fuerza vital inigualables. Es cierto que, a veces, la literatura (diversos personajes o autores o libros, etc.) aparece en sus versos, per estos se presentan como si nacieran en sus poemas. / (...) con una reflexión, un pensamiento, una crítica, una ética y una preocupación por el lenguaje que lo ponen en la primera fila de los poetas europeos de su generación y en general de la poesía escrita en nuestros tiempos.

Andrés MORALES MILOHNIĆ, 2012, prólogo a
El Emigrante y otros poemas, 2014

[Sobre o *Emigrante*] Há nos teus poemas um sentido inclusivo que cativa e chama o leitor para dentro do teu olhar das coisas exteriores e interiores. É claro que reli e reli com entusiasmo os poemas portugueses...! Mas mesmo esses poemas tocaram-me sobretudo pela poeticidade de retorno à experiência do Eu que viveu guerras (como no poema com Manuel em Lisboa), ao encanto das diferenças do sentir nacional (Fado vs. Flamengo) às nostalgias do passado (como no poema dedicado a Francisco, que noutro poema é o »remoto antepassado / lusitano espiritual«).

Manuel FRIAS MARTINS, la carta para o autor,
14/12/2016